

ДЕРЯГІН Олександр Сергійович,
Київський інститут Національної гвардії
України

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗРОСТАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна, як надзвичайний стан суспільства, суттєво змінює соціальні, економічні та психологічні умови життя, що, у свою чергу, впливає на рівень злочинності. В Україні, з початком повномасштабної війни, спостерігається зростання різних видів кримінальних правопорушень, що обумовлено комплексом факторів, які потребують детального аналізу.

Одним із ключових факторів є економічна нестабільність, спричинена війною. Втрата роботи, зниження доходів, інфляція та загальне погіршення економічного стану населення створюють умови для зростання злочинності. Люди, опинившись у скрутному становищі, можуть вдаватися до протиправних дій з метою виживання. За даними Національної поліції, з початку війни зареєстровано понад 100 тисяч злочинів, що свідчить про загальне зростання кримінальної активності [1, с. 5].

Психологічні травми, пов'язані з війною, також відіграють значну роль у зростанні злочинності. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривожні розлади та інші психічні порушення можуть призводити до агресивної поведінки та втрати контролю над власними діями. Особливо це стосується військовослужбовців, які повертаються з фронту і не отримують належної психологічної підтримки. Дослідження показують, що психологічні аспекти злочинності в умовах війни мають суттєвий вплив на поведінку людей, сприяючи зростанню насильницьких злочинів [2, с. 216].

Ще одним важливим фактором є широке розповсюдження зброї серед населення. В умовах війни збільшується кількість зброї, яка незаконно перебуває у вільному обігу та потрапляє до рук цивільних осіб. Це створює передумови для

зростання злочинів із застосуванням вогнепальної зброї. Зокрема, спостерігається зростання кількості збройних нападів, пограбувань та вбивств. Правоохоронці визнають, що бойові дії сприяли появі великої кількості незадекларованої зброї на руках у людей, що ускладнює контроль за криміногенною ситуацією [1, с. 5].

Соціальна дезінтеграція та порушення традиційних соціальних зв'язків також сприяють зростанню злочинності. Війна призводить до масових переміщень населення, руйнування сімей, втрати соціального статусу та ізоляції. Це особливо впливає на молодь, яка, опинившись без належного нагляду та підтримки, може бути втягнута в кримінальну діяльність. Зростання підліткової злочинності, агресії та суїцидальних тенденцій серед молоді вказує на серйозні проблеми в соціальній сфері, які потребують негайного вирішення [3, с. 2].

Організована злочинність також активізується в умовах війни. Вона використовує хаос та слабкість державних інституцій для розширення своєї діяльності. Зокрема, спостерігається зростання випадків розкрадання гуманітарної допомоги, незаконного обігу зброї та наркотичних засобів, а також інших видів організованої злочинності. Дослідження показують, що організована злочинність в умовах воєнного стану набуває нових форм та масштабів, що становить серйозну загрозу для національної безпеки [4, с. 18].

Таким чином, зростання злочинності в умовах війни є наслідком комплексного впливу економічних, психологічних, соціальних та правових факторів. Економічна нестабільність, психологічні травми, розповсюдження зброї, соціальна дезінтеграція та активізація організованої злочинності створюють сприятливі умови для зростання кримінальної активності. Для ефективного протидії цьому явищу необхідно вживати комплексних заходів, спрямованих на стабілізацію економіки, надання психологічної підтримки населенню, посилення контролю за обігом зброї, відновлення соціальних зв'язків та зміцнення правопорядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Війна, психологічні травми, бідність: в Україні починає зростати рівень злочинності. URL: <https://tsn.ua/exclusive/viyna-psihologichni-travmi-bidnist-v-ukrayini-pochinaye-zrostati-riven-zlochinnosti-2114656.html>.
2. Зуб Д. О. Психологічні аспекти злочинності в Україні в умовах війни. Наука в умовах воєнного стану: пошуки, проблеми, перспективи розвитку: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Дніпро, 3 трав. 2023 р.). – Дніпро : ДДУВС, 2023. – С. 216-218.
3. На підліткову злочинність в Україні впливає ряд факторів: війна, соцмережі, алкоголь, наркотики, що спричиняє булінг, агресію та суїцид - UkrPress.fun. URL: <https://ukrpress.fun/2025/01/29/na-pidlitkovu-zlochinnist-v-ukrayini-vplivae-ryad-faktoriv-viyna-sotsmerezhi-alkogol/>.
4. Яценко А., Копилов Е. Огляд причин та наслідків прояву організованої злочинності в умовах воєнного стану. UNIVERSUM. 2024. URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1532>.